

SZEGEDI HIRADÓ.

10-ik szám.

Csütörtökön, télutó 2-án 1860.

Második évfolyam.

Megjelenik:

Hetente kétszer, csütörtökön és vasárnap reggel.

Szerkesztői irodá:

Tandarten, Lemle-féle, 359. szám, hová a kéziratok bérmentve utasítandók.

Kiadóhivatal:

Burger Zsigmond könyvkereskedése.

Előfizetési feltételek.

Szegeden hazhozfordással: Egész évre 6 ft., — félévre 3 ft., — évenyre 1 ft 60 kr. osztr. ért.

Videkre postán: Egész évre 8 ft., — félévre 4 ft., — évenyre 2 ft. osztr. ért.

Egyes szám ára 8 ujkr.

Hirdetések:

Az újságias petitor egyszeri hirdetésnél 7 ujkr kétszerinél 6 ujkr, többszörinél 5 ujkr. Pélyegdi minden egyes beiktatásért 30 ujkr. A nyilváltásban a háromhásos petitorig-tási díja 20 ujkr.

Az előfizetési pénzek és hirdetések Burger Zsigmond könyvkereskedéséhez címezendők.

Lapunkra folyvást fogadunk el előfize-téseket a főkített feltételek mellett.

Pillantas az egekbe.

Más emberek, nem tudom, miként vannak vele, de nekem jól esik nappal a földet nézmem s éjjel az eget. Ha jól van dolgom, halászan nézek föl; ha valami fáj, bizalomteljesen, mindenkor csudál-kozással.

Sokra, nagyon sokra tanított már az ég néma és komoly méltósága, tűncpélyes esőnde és sola meg nem zavarodó rende, melynek egyik alkotó része azon bámulatos pontosság, melylyel e roppant fénytekék járják útjokat, szerettem volna mondani, lejtek táncukat, ha nem tudnám, hogy a tánchoz, ha szép akar lenni, nem csak pontosságot kívántatik, hanem szabadság is. Azonban legelőbbre tanít azon ezüst fényű gömb, melyről anyi analnast olvasott jelenkorunk s melyet a nyelvek egy része (például a hellen latin és annak leányai) nőnek tekint, más-ik része ellenben (például a német) himnek. Mi egyszerűen boldnak mondjuk, nem tartva sem nőnek, sem himnek, hanem földünk igen kedves, hűsleges kiscsörének, ki szüntelen változó fényével, korokinti fényváltásával s az által, hogy ő okozza az a fűsleges tűncmenyét is, melyet napfogyatkozás neve alatt rettegve néz a tudatlan, megilletődve a tanult ember, egyszersmint a mi esalhatatlan tanítónk is a tudomány három megbecsülhetetlen ágában, ugy-mint a csillagászatban, az időszámításban és a föld-ismeretben.

Megbecsülhetlennek mondom a tudomány ezen három ágát, mert ezek nélkül nincs valódi földvilá-gosodás, és aki sőtétben tapogatózik, midőn mások világosságban járnak, az nem lehet boldog.

A magyar hűböltek díjából tisztelt tudományos társaságunk 1861-re a többi közt oly munkára is tűztét ki jutalmat, mely a csillagászatot fogja elő-adni népszerűn és a legjobban. Szívemből örültem hogy a tudomány ezen ágára sok mások előtt eset a választás és alig várom, hogy a magyar népszerű csillagászatban lapozgathassak.

Előre is nagy kelendőseget ígerek neki; mert ki ne szeretne a pusztá látásánál többet is tudni azon fűsleges betűkről, melyekkel a jóságos Te-rentó fölrta kimondhatatlan nevét a végtelen űrbe? Kivált nálunk magyaroknál, kik nagybörszét talna lakunk, hol az eget oly könnyű megnezni egész terjedelmében és hol a téli hosszú este-tek csak akkor nem találjuk unalmasaknak, ha a ba-rátság és sziveség mellett egy kis művészet, meg egy kis tudomány s egy kis közügy körüli vita partján ébren a szellemet: nálunk a népszerűn írott csillagászat, bizonyos vagyok benne, várva-várt és szivesen fogadott vendég lesz.

Mig az megjelenend, haddik monddok el néhány szót egy igen érdekes tűncmenyről, mely legköze-lebb, ugymint télutó 7-én éjjel után látható lesz eg-álunk, ha véletlenül fölök nem bortandják.

Minden napár télutó hetedik napjára hirdeti a holdot. Ebben semmi sínes, ami különös figye-lmet érdemelne, minthogy az tizenkétszer fordul elő minden évben, sőt van é, melyben a holdat tizen-háromszor lehet teljes fényben szemlélni. S e szó holdtölte csak azt jelenti, hogy most a hold úgy áll a nappal szemközt, hogy mi földlakók azt a

felét látjuk, melyre a nap rá-állt. Mintha éjjel va-laki előttem állna, kinek arcát a hátam mögött függő csillár megvilágítja. A hátam mögött égő csillár a nap, az előttem állónak arca a hold s én vagyok a föld. Eddig rendben van minden. Te-gyük, hogy az előttem álló arc fiamé, kit régóta vártam s ki most véletlenül jött haza. Nem győ-zöm a kedves és oly sokat mondó örömteljes arcot nézni, midőn ime valaki leereszti hátam mögött a csillárt s fejem árnyéka rögtön rácsik gyermekem arcára. Ha kissé félre állok, vagy ha ő kissé oldalát lép jobbra vagy balra, árnyékom többé nem esik rá s én tiszta nyílt vonásaiban gyönyörködhetem ismét.

Ugyanez fog történni a mondott télutó 7-kén a téli holddal. Mikor legszebben ragyogna (reggeli 2 óra 17 első, 40 másodpercek) észrevétlenül rá fog borulni a föld árnyéka, mely lassan növeked-vén, 3 óra 44 első- és 51 másodpercek valamivel többet fog eltakarni a holdból háromnegyed részé-nél. De türelm! innen túl a hold fényes sarlója ismét szélesedni fog és 5 óra 12 első- és 2 másod-percek ismét oly teljes lesz képe, mint volt az elsötétülés előtt.

Aki ez érdekes tűncmenyt most megnézni el-mulasztja, az már a jelen évben csak úgy fogna hasonlót láthatni, ha elmenne az ellenlábaskhoz. Azok nyárutó elsején ugyanily fényváltásnak lesz-nek tanúi.

Hogy Magyarország nem megvetendő kis tar-tonányka, azt e holdfogyatkozások is lehetend látni. Mert például a maros-vásárhelyiek e tűnc-menyt csak 2 óra 39 első- és 51 másodpercek kez-dik látni: 4 óra 7 első- és 2 másodpercek látand-ják a hold sarlóját legkisebbnek és csak 5 óra 34 első- és 13 másodpercek megint az ép és egész holdat.

Ellenben a nagy-kanizsaiak kezdetét a tűnc-menynék már 2 óra 9 első- és 26 másodpercek re-venedik észre; legnagyobb fokát 3 óra 36 első- és 37 másodpercek; végét pedig 5 óra 3 első- és 48 másodpercek.

Tudom, azt szokták erre mondani: „Mi közöm nekem a holdhoz! látom én azt női és fogyni anél-kül, hogy miatta legjobb álomból fölkeljek”; tu-dom hogy sokan vannak, kik a napot sem látták kelni soha. De más az, ha a hold fénye két hétig és e kettőtől fogy és más, ha látom, hogy e fényváltás három óra alatt megvege rajta, ha mintegy szemem előtt fogy és nő, mint a lámpa fénye, melynek belét le- vagy fűlesavarom uj-jaimmal!

Kik főnen, nagyon főnen vannak a magyar irodalommal, meg a jó rossz versgyűjteményeket ők is szaporították, a lapokat jó rossz beszélyekkel ők is segítették tölteni, vagy mert a regényirodalom terén oly gazdag terem a kötetek száma, mint áldott évben a Bánságban a búza, azoktól szeret-nem kérdezni: nem hiszik-e még most sem elérke-zetnek a komolyabb irodalom, a férfiasb törekvé-sok idejét? Szépnek, helyesnek találják-e, hogy a tudomány örökké csak kölcsönben bírjuk, sajátunk-ként soha?

Megnézzük a napártban, mikor lesz új hold vagy holdtölte s ez nekünk elég; látjuk a napárt-ból, hogy ekkor és ekkor holdtölteülés vagy nap-fogyatkozás lesz s rámondjuk, hogy „Jól van! ha

nappal lesz, megnézem; ha éjjel lesz, én biz’ azért föl nem kelek.” Hogy miből, hogyan és mióta tud-ják e csudadolgokat a napártírók, azt kérdezni, — szégyentünkre legyen mondva, — nálunk csak a gyermeknek jut eszébe, pedig hány van a nagyok között, aki tudja?

Ez pedig így nem csak hogy nines jól, de rozsl van nagyon. Kiben annyi kíváncsiság sínes, hogy megnézze az én óráim vagy a mi városunk órája szerint a holdfogyatkozás vajjon hány órákor kezdődik s hány órákor érendi végét; kiben nines annyi lélek, hogy a kötötte élő tudatlanokat a tü-nemény okairól fölvilágosítsa; kit nem bánt a gon-dolat, hogy ami magasabb tudomány van, annak elsőrendű bajnokai közt hiába keresünk magyar nevet, és pedig nem azért, mert elménk tampa, ha-nem egyrészt azért, mert azt mondjuk, hogy „biz én a hold kedveért föl nem kelek”; másrészt pedig azért, mert azokat, akik kelnek, még annyira sem méltatjuk, hogy megkérdezzük: ki vagy! Az igen boldog lehet ugyan, de azokból a boldogokból, kik-nek sorsa nem irgylendő.

Feszültem fogom lenni a lapokban, hány hely-ről és kik fognak tenni jelentést arról, hogy az ér-dekes tűncmenyt ők is nézték, látták és értették, hátat szavazván az ő és új világ azon ritka szelle-meinek, kik a csillagászatot annyira kiművelték, hogy nekünk is jutott egy töredékmorza belőle kölcsön, melynek segítségével képeket voltunk a téli 7-ki holdfogyatkozást előré tudni, megérteni és megbecsülni.

Barsi Jozsef.

I p a r r e n d.

(Folytatás).

Hatodik fejezet.

Iparos segédszemélyzet.

72. §. Az önálló ipartörök és segédszemélyze-tek (segédek és tanoncok) közti jogviszonyok, amennyiben a jelen törvény külön határozmányokat nem tartalmaz, az általános polgári törvénykönyv hatá-rozmányai szerint ítéltetnek meg.

a) Segédek.

73. §. Segédek alatt e törvényben a kereske-dőszolgálat, iparossegédek és gyármunkások, továbbá a hasonló szolgálati viszonyokban álló női segéd-munkások értetnek.

A magasabb szolgálatiállattal alkalmazott egyé-nek, mint művezetők, örömléveszek, álgynökök, könyv-ivők, pénztárnokok, rajzolók, vegyészek,

továbbá a pusztá hordári és más durvabb mun-kára foglalkozott munkások és napszámosok, végre azon személyek, kik valamely ipartüzlet-nél espán házi eselőd szolgálatokat végeznek, mint pincérek, kocsiosok st.

a segédek közé nem számítottanak.

74. §. Minden segédnek el kell látna lenni a szűkséges bizonyítványokkal, melyek kereskedőszol-gálati a korábbi munkaadó hatóságilag láttamozó-gak bizonyítványából, más segédnél a munkajognyból állanak.

Vállalkozók, kik segédeket ily kimutatás nél-kül szolgálatba vesznek, büntetésreméltokká teszik magukat s az utóbbiakkal együtt a korábbi munka-dó irányában a segéd önkényes kilépése által ke-ltezett kárt, az általános polgári törvénykönyv 1302. §-a értelmében, kezeskednek. A korábbi mun-kadónak joga is van az önkényesen kilépett segéd-nek visszatérését követelni.

75. §. A segéd alkalmazásának módja, díja-zása s különbeni állása, szolgálati viszony tartama a

mindenesetre próbaidő és a földmúndási időhatár szabad megegyezés tárgya. Ennek nemléteben a hetenkénti díjazás és tisztelegnyújtás földmúndás vételeket föltételek, egyéb viszonyokban pedig a helyi szokások vételek zsinórmértékül.

76. §. A segéd a maga munkaadója iránt hűség, engedelmesség és tisztelettel a illendő magaviselettel tartozik; tartozik a kikötött vagy helyszóka-sos munkaidőt megtartani, a rábízott iparos munkát legjobb tehetsége szerint végezni; munkaadója üzletviszonyairól hallgatást gyakorolni; magát segéd-társai és a háziak iránt megfelelőleg viselni és a tanoncekkel, valamint az ő fölüléte alatt dolgozó gyermekek jól bánni. Joga van a kikötött bért rendszer időre megkíválni, illendő bántást és kilepéseket az igazságának megfelelő bizonyítványt igényelni.

77. §. A segédnek tilos van önkényes lümpnapot és ugynevezett hevedelhétőköt (blanc Montage) tartani, a munkaadó egyezése nélkül saját maga vagy idegen munkaadó számára dolgozni s egymás ellen összebeszélni, hogy közös munkamegtagadás vagy más eszközök által uralkot föltételeket esikarjanak ki (btk. 481. §.)

(Folyt. köv.)

Kereskedelmi és iparmozgalmak.

— Ujabb pénzügyminiszteri (1859. telő 27.) kelt kibocsátvány szerint, a vagyon átruházási ille-tékek iránt kibocsátott jövedékhivatali fizetési meg-hagyásoknak az átruházás tárgyát képező dologra leendő bejegyzési kérvények minden esetben az ellen intézendők, aki kérelem idejéről a dolog nyilvánkönyvi tulajdonosa. E szerint kell eljárni azon esetben is, midőn a fizetési köteletség nem az ingat-lan dolog tulajdonosának személyes fizetési kötele-zettsége alapján, hanem az illető dolognak az ille-téktől kezesessége alapján érvényesítették, mely az 1850. telő 9. é. és nyarú 2-án kelt törvények 72. §-ában és az 1850. tavaszú 3. á. kelt rendelet 14. §-ában van kimondva. A fizetési meg-hagyások be-jegyzéséről kérvények tehát így esetekben, a nyilvánkönyvileg bejegyzett tulajdonosok ellen intézen-dők, még pedig azoknak a kezesessége kötele-zett dolog vagy jog birtokosakénti megjelölése mellett, s eponyugy kell szólnia az ezen személynek kézbesítendő fizetési meghagyásnak is. Az ilyes fizetési meghagyások nyilvánkönyvi bejegyzéséről kér-vények azonban a lehetőségekhez képest, az illető hatóságok és hivatalok szigorú felelőssége alatt, oly időben nyújtandók be, midőn az illető fekvőjóság még a személyes fizetésre kötelezett birtokában létezik.

— A helyg- s rendőrmiszterségeknek 1860. telő 15. kelt s a katonai határvidék kivételével, minden koronaországra nézve érvényes rendelete, melyvel változtatások szabhatók ki, az 1857. telő 15. kelt s a bejelentési ügyre vonatkozó minisz-teri rendelet 5. illetőleg 8. §-ban: A fölbíró minisz-ter rendelet 5. §-a értelmében, utasoknak szállás-adásra feljogosított vendéglőknek idegenkönyvei, s a 8. §-a szerint ezek, vagy a 9. §-a szerint más szállások által befutó bejelentési jegyeknek jövőre csupán a következő 6. rovatot kell magukban foglalniok: 1. Megérkezés napja. 2. Melék- s ke-resztnev, rang vagy foglalkodás. 3. Rendes lakhely. 4. Utazási okmány. 5. Kíséret. 6. Az elutazás napja s irányja. Az idegenkönyv 5. elő. rovatát az utas, a 6-át pedig a szállásadó tartozik a törvényes határidő alatt betölteni. Az idegenkönyv viteléről kötele-zettség, a vendéglőkre vonatkozólag érvényben álló rendeletek alatt az ugynevezet: „hotels garnis”k bérbeadói is kiterjesztetik.

(Dp. II.)

Szegedi tárogató.

§ Szeged, telő 30. — Mint a szomszéd Zenta a hős Engen által a törökök kivírt győzelmet minden éven ünnepeli, így ünnepel tegnap Szeged négyszázegy éves napját annak: midőn Mátyás király a sz. ferenciek templomában országgyűlést tartott, melyben többek között a vitéz magyar huszárság felállítására elrendeltetett. — Reggeli 9 óra-kor még nem szóltak a harangok s már a lakosság minden osztályból töltött a sokaság az alsóvárosi egyházba; nem csak az egyház falai voltak szűkek a gyülekeztet befogadására, az egész nyákrőti cin-terem is csekély volt s az utcán is láttunk ajtósa-kodokat, kik a zsufola tömött egyházba, az egé-szen megtölt zárdafolyosóra s a cinterembe nem tér-tek. — Minden szívet elfogott a multak iránti kegyelet nemes érzülete, midőn városunk lelkes főpapján azon egyházi disztribútiót látta, melyet hajdan Mátyás a szegedi egyháznak ajándékozott. A mise alatt tanítófőbírátság lévén, mintánez megtörtént, gyönyörű oktatásokban részesít főpapunk a folavatót tanító. Szónoklatában, mely mindnyájunk szívében visszhangzott, különösen arra figyelmeztet a folavatót, mi sok szép emlék költendő amaz egy-

házhoz, melybe tanítványait naponta fogja vezetni; emlékeztette a magyarok azon nagy uralkodójáról, kit királyok királyának nevezett a római pápa; intette, hogy legyen büszke azon törzsgyőke-s magyar városra, melynek szűllőte s melynek lakói őt tanítvák tették. Az Isteni szolgálat bevégeése után százanint töltött a nép a sekrestyébe, hogy Mátyás palástját közelről megnézze s szegélyét me-geskojja. Az előkelőbb osztály különösen ki kell emelnünk, jelesen a hűblyeket, kik legnagyobb részben magyar főköltőben és pártában, sokan vára-vetett mentében jelenek meg az istentiszteleten. — Este a színházban teljes világítása mellett Mátyás deákot ádták. Kazinezy napja óta nem emle-kezzünk oly tömött házról, mint ez vala. Művészeink az előadás kerekdedsége s a kiállítás, valamint az öltözködések kiváló díszé alatt ünnepelelt meg a nagy na-pot. — Színház után a kaszinó szűnül több teri-téki lakomát rendezett. A kedélyes mulatságnak a la-punk mult számában enlített történeti kép léte-sítésére 160 ft, a magyar tudósárság épületére pe-dig közel 200 ftnyi aláírás lön következénye. — Így ünnepele meg Szeged Mátyás király emlé-kélt 1860. évi telő 29-én.

§ Tegnap reggeli 10 órakor tartott a gyász-mise nagy hazánkba Klauzál Gábor volt nejéért, született Prezechka Máriaért a belvárosi egy-házban. Jeles főpapunk egész díszben tartotta az egyházi szertartást. A templom megtölt hazafiakkal, kik kegyeletteljesen emlékeztek meg nem csak a halottról, de az előről is, kit csak betegeskedése tartott a személyes megjelenéstől vissza. Az egyház benső része fekete posztóval volt bevonva s a nagy-számú gyertyák fénye az elhunyt erényeinek fényére emlékeztetett.

§ A kisedővő nőegyletnek m. h. 29-én tartott közgyűlésében a színházi telek eladásá tárgyában tartott tanácskozás élen és sok részvét-lettel folyt. A nőegylet elfogadja a város azon indít-ványát, hogy az 500 frnak megfelelő tőke hatos kamat szerint számítsák; a tőkét pontos kamat-fizetés mellett tíz évig a városnál hagyja; azon esetre pedig, ha bármikor a színházépület más helyre tétetűn át, a most kikötött jutalmajátékokat és tánevigalmakat vagy azok jövedelmének megfe-lő kárpótlást biztosítani kívánja magának. Mind a színházgató könnyebbítése, mind a közönség el-vezete kívánják, hogy ez ügy mielőbb befejeztessék.

§ Debreecenben m. h. 26-án tartották meg a Tökölly-Sabbas ünnepeit. Az ünnep a na-gyar imadallal „Isten áld meg a magyart!” kezdetű. Lelekes szónokok követte az éneket, melyet ismét dalok váltottak föl, utósa dalul a „Ha-zádnak rendületlenül légy hűve ó magyart!” énekel-tetett, melyet befejezésül a Hunyadi induló kö-vetett.

§ A „Pesti Napló” a „Borászati Lapok”ról értekezvén, oly figyelemreméltó sorokat közöl, me-lyek minden lapolvasóra, sőt, hogy többet mondjunk, minden magyar hazafiára nagyérdekűek.

„A szaklapok — mondja a nevezett lap — ily-nemű hivatásából foly, hogy pártolások nem csak abban áll, ha rá előfizetünk; sovány alamszna ma-rad az, minden termékenység nélkül, ha a közönségnek arra hivatott része nem pártolja szellemi-leg is.

A közönség mivel és szakértő részétől tehát nem hogy mentés, hanem egyszerűsámt önvád is kísélt mértékben, ha azt mondja: „Nem pártolom e vagy ama lapot, mert nem tanulok belőle semmit.” Aki emyire böles, valóban kár véka alá rejtjenie tu-dományát, mikor nem kénytelen vele, mikor meg van adva a tér és alkalom, hogy nagyon széles kör-ben lobogtassa! A lapok és folyóiratok legbünyire nem csak a szerkesztők dicsőségé, hanem többnyire titkerei a közönség szellemi fejlettségének is.”

* Mult hó 28-án a sétatéri helyiségben sajtóságos tánevigalmat tartottak városunk polgá-rai. A tánevetend már rikasága és eredségé-nek fogva is közöljük: „Szűnőra előtt: Nyitány 1) Egyveleg-esárdás. 2) Megvirradás. 3) Doboz. 4) Francia négyes. 5) Mentés-esárdás. 6) Gyöngy-virág. — Szűnőra után: 1) Cseroberg-esárdás. 2) Sárgecsizmás Miska. 3) Francia négyes. 4) Uteai esárdás. 5) Rójos gatyva. 6) Az alföldön halásze-gény vagyok én.”

* Mult héten a „Tigris” teremben oly tánevi-galom ment végbe, mely igen kedélyes és mulattató

volt: de hogy is legyen az máskép, midőn a vígadó ifjak és hölgyek a város legmagyarabb osztálya, a középosztály gyermekei voltak.

* Az izraelita nőegylet is rendez táne-vigalmat h. hó 11-ikére, mely a szegények javára közösi termükben fog tartatni. A belépti díj 1 ft 50 kr. ó. é.

* Ujabb rendelet követeztében a nyilván-s tánevitelyek alkalmával tilos van eltérni az előírt és kiosztott tánevetndől.

* A magyar tudósárságig igazgató választmánya 100 darab porosz tallért küldött Ber-linbe a Humboldt-alapítvány számára. Ajául juk e sorokat az „Allgemeine Zeitung” becses fi-gyelmébe.

* Sopronbóli írjak, hogy az ottani rend-örhatóság nem tiltotta el (mint a „B. P. II.” leve-lőzöje állította volt) a prágai íróné német „Hunyadi László”-ját. Az sem áll, — írja az „Oed. Anzei-ge-blatt” — mintha az itteni rendőség a esárdást aka-dályozná vagy épen tiltaná; a tánevetndet a hatóság teljesen az illetők tetszésére hagyja.

* Kazinezyt (sillerbort) kért a minap egy polgár Szeged egyik külvárosi koresmájában: „Nem vagyok én képmérő! — mond a koresmáros a he-lyet foglalónak. — Nem is kép kell nekem halja, hanem Kazinezy-bor; németül sillernek hívják. Hát tudja már most?”

* Az „Idők tanuaja” című magyar lap 1-ső száma, — írja a „Wanderer”, — egy a Lagne-ronnière-fele rőpirat ellen intézett cikk miatt a főváros több kávéházában nagy zajjal megégette-tett. A vizsgálatot a es. k. rendőrőrsök azonnal megkezdette s a tettesek ellen következő ítelet ho-zott: Zilahy Károly újságíró 3 napi, Csapó Kálmán egyetemi tanuló 24 órai fogságba ítélteték s mindkettő kitartásított a budapesti rendőrtőrségi kerületből; Káli Kálmán írő 24 órai, Benický Emil joghallgató 24 órai, Oseresnyés István jog-hallgató 6 órai börtönbe ítélteték. Ezen ítéletet, mint hallatszák, Zilahy és Csapó a es. k. hely-tartósághoz fellebeztek.

* Mint egy franczia lap írja, közelebb a fi-esársári tánevitelen, hol körülbelül 3000 ember volt jelen, egyetenyen frakk sem volt látható. A férfiak öltözéke katonai és polgári egyenruha volt a különböző nemzetiségek szerint képviselő.

* F. hó 4-én Szathmári Károly vig, kedélyes szűnőzetük jutalmul Scribe „Három Mopin” című 5 fölvonásos vígjátéka adatik. A darabot Feleki Miklós fordította. Párisban elő-szór adatott a Gynnas színházban, és azóta — mint a külföldi lapokból olvassuk — folytonos tet-széssel adatik. A darabot nem ismerjük, de mint újdonság mindenesetre becsesel bír.

* Jövő vasárnap az az telő 5-én az áleás tánevitelyt megelőzőleg d. n. 4 órakor „Egyveleg”-eég alatt nagy hangverseny adatik a színházi helyiségben. A hangverseny Kmetty István ren-dezi, melynek tiszta haszna részben jótékony célra fog fordítani. A hangversenyben a rendezőn kívül résztvevőnek F-Szaló A. Amália asszony, Pajor Anna urölgy, Dalnok Rózska k. a., Mezei Vilmos ur és a színházi férfiak. A hangverseny-rendező fölőlvásást is fog tartani. A fölőlvásás címe „Köny és mosoly,” oly fölőlvásás, melyen kacagni és sírni is lehet. Az egyenást rő tánevitelyek közé ny-híszizuk, nagyon oda illik egy ily élvezetes hang-verseny is.

* A poszonyi német újság épen a bálí idény alatt egy igen alkalmassá intó példát közöl: „Egy kisasszony, aki tánevigalomra készült, majd áldozata lett vizgázatlanságának; öltözködéskor egy gombos-tított vett ajkán küz s azt lenyelte épen az öltö-zőnath, midőn a koozi elhálástól jelenék. A kooze-rencés irányt vett fölül lefelé s így a legbüny-leányka és családja ezáltal egy nyugtalan és el-vezetett bál irán szerencsésen megmenekült. A te-peldá azon hölgyeknek, kiknek az a rossz szokás van, hogy a gombostűt foguk közé veszik.”

¶ E lapok szerkesztője csak 4 ft és 4 q. 100 ft értékezték azokkal, kik becses idejű szűnőra megíztetlik.

Videki rövid hírek

— Vasmegye egyik helységében s. h. 20 kr. adósságról 1085 ft-ra becsült ház t. r. kára árvereltetett.

— Debreecen vidék. A hangverseny-terem van keletkezvén s a debreczeni kaszinó által a gyűlésekre termett és részvényes a kaszinóak szívesen látott vendége.

TÁRCA.

Mátyás emlékezete.

Néhál való jó Mátyás király!
Sok országokat te bírtál,
Nagylőcsőreid akkoron valók,
Ellenségednek elene állál sat.
Régi emléked!

Minden arcon ott ég, lobog
Magas érzés égi lángja:
Négy százados dicsőségnek
Visszaható fényugrára!...

Négy száz év, hogy itten járt;
Ismerlek a csillagot,
Melynek fénye eddig anyai
Komor fölökön áthatott.

Ó volt a fényes istökös,
Nagy Hunyad ténisz nagza...
Kinek egy tekintetére
Főbe hullt nyugot várjala.
Nyögte a kúnszűs Velence,
Kinek alját a tenger
Jó hibésként fizette.

Ki előtt a szarnok kelet
Békeért koldvita áll,
S száz lófaruk fényes bakok
Hordták a kúnszűs rakára.
Kinek hogy ha rettegést volt
Porbaidatói nagy hatalma:
Irtón észzel, bölcsességgel
Millyonok volt édes atya.

Ki áldásos írt tapasztott
A véres sebek helyére,
Ki az „igazság” szeméretől
A köteletket letépte...
... S Kárpátszót Adyáig
Emelt fölvet járt a nemzet,
Melyet Isten nagy próbákra
Kiváltásigossan teremtett.

Ismerjük a villámkaru
Harcúres fekete serget,
Melybe szellemet helyelven,
Gyözhelmezőt ő teremtett.

S tudjátok, hogy mi a húsár,
Istennek szárnyas anyja,
Akinek világoszó
Hire minteddig szűz vala.
Hósi bátorság szívűben,
Harcú erő karjaiban,
Nem Hóllás lelke fagylik-e,
Ha a húsárak villana?

És ki anyai hævihar közt
Apolód a szépműveket,
Kinek nagy lelke fátylaként
Világított milliók felét:
Fordított felénk szemleardó
A boldogok fénylakból,
Nézd népedet, mely a való
Nagysághoz imádvá járul.

Ugy nézünk az oltár felé,
Mintha megátának félkedet:
Képzőművészek áldást osztva,
Lobog az áldozat felett.
Ur szolgáinak a szent palást,
Kegyes ajándékok, melyet
Négy száz évnek viharában
Hűn megőrzött a kezelet...

S arcainkon ott ég, lobog
Magas ílet égi lángja:
Négy százados dicsőség
El nem evült fényugrája.
De szívünkben a fény mellett
Borongó zászal fölött honol,
Szemeinkben a dicséret
És hánát könyve őszeloly.

Mig lelünk aranyzálakon
Rég letitit többke fével,
Melyben mint Herkules-szobor
Magasan áll hősi képek:
Ősszerzőnk kedvünköl egye...
Néma sóhaj száll az égbe...
Letitit több boldogságra!
Régi idő dicsőisége!!

Sz. Nagy Sándor.

(Folytatás.)

II.

A természet útja.

A természet úgy alkotván az embert, hogy a szerelem lángját ki ne irthassa ugyan sem saját, sem mások kebeléből, de vakon se legyen hatalmának alávetve, annál lángot meggyújtván, egyszerűen kijelölve az utat is, melyet az embernek eltalálnia, és ha eltalálta, híven követnie is kell, még pedig minden letérés nélkül, ha azt akarja, hogy e lángnak legtöbb jótékonyosságában részesüljön mind maga, mind tája, mind összes emberi nemük: ellenben pedig, hogy annak minden ártalmas hatásától ment maradjon, és mindnyájan meneküljünk.

Ezt az utat vajjon lehet-e egész eszálhatatlan biztossággal eltalálni? és mi nyomokon induljunk el azt keresni?

A természet semmi szükségét el nem felejtett. Ha lángot gyújtott kebelében, mely engem, ha nem tudok vele bábni, megemészt és elpusztít, bizonyosan gondoskodott módrol is, melyen eltaláltsa velem szándokait, a természet szándokában pedig mindenkor ott rejlenek a nyomok, melyek után indulván oda jutok, hová meghívott. Azon elemeket és lényeket, melyek szabad akarat nélkül szűkölködnek, melyek tehát vakon követik akár a szükségesség kényszerét, akár az ösztön muszáját maga a szükségesség szorítja, maga az ösztön tereli az utra, mely nekik ki van szabva: de az embert csak menésre kényszeríti a szükségesség. Azon indulásra sarthatja az ösztön, az ut irányát magának kell választania; valamint az is tőle függ, a megválasztott uton akar-e maradni vagy sem, és milyen lépten akar haladni rajta; mert még az egy uton járók sem járnak egyenlő okossággal, és van, ki a legegyszerűsebb uton is kitörni nyakát, lábát, annak jeleit, mi mely értelem fekszik az evangélium imé szavaiban: „Vigyázzatok és imádkozzatok, hogy kísértete ne jussatok ki.”²⁾

Mi volt tehát a természet szándoka, midőn a szerelem lángját az ember kebelében meggyújtotta?

Olyan olvasom, ki írásmot egy olvasva, mint olvasni kell, t. i. sorban, figyelemmel, meg-megállapodva és az olvasottak felétt addig gondolkodva, míg a szerző gondolatát helyesen fölfogta és teljesen átlatott rajtok: olyan olvasom, ha ugyan van olyan, a föltett kérdésre már maga is egész biztossággal fog felelhetni, mondván, hogy a szerelem nem játékszer, melyet netalán henyé emberek számára időtöltésül gondolt ki a természet; nem is jog, melyről le is lehetne mondani, hanem kötelesség, mely alól senki sem oldhatja föl sem önmagát, sem hasonmását; nem önkény, hanem törvény, melynek az egész világegyetem hódol és mely arra való, hogy a többi mulandó és mégis mindig létező lények módjára, egyedeiben az emberi nem is mindig megújulhasson.

E törvényt az emberen alul való lényeknél a természet maga hajtja végre: az embert azonban megbecsülte és e törvény végrehajtása módját nem csak annyiban adta kezébe, amennyiben ő magát illéti, hanem azt is megsejtendő, hogy az ember némely növényeknél és állatoknál a szerelem törvényét a maga belátása szerint irányozhassa.³⁾

Az elő lények egész orszáig és ezek sorában az ember csak úgy maradhat meg a földön, ha az elhalók helyét újak foglalják el. Ezen újak előlítása a szerelem fősleges hivatása. Azonban az ember mint minden egyéb tekintetben, úgy a szerelem dolgában is, oly magasan áll a többi állatunk ismert elő lények fölött, hogy ő vele egész új sora kezdődik a szerelem teendőinek.

Már mondtuk, hogy az háromféleképpen nyilvánkozik, t. i. mint a földesúrtól új vonzással rokon-

²⁾ Vajjon van-e, aki nem tudja, hogy a természet ezen engedékenységének köszönheti az ember azt, hogy növények és állati állatokat bizonyos mértékben a maga célját szerint idomíthatja, vagyis azt lehet volik, amit főnépszerűen neveznek?

leltü szűzhez; mint a szülék vágya: boldognak tudniok, aki tőlük származik és mint ama kimondhatatlan édes megnyugvás, melyet a gyermek sehol sem érez oly mértékben, mint édes atya vagy édes anyja kebelén és ölén.

Mondtuk azt is, hogy akik egymást megszerették, egyebet sem óhajtanak, mint szabadságot, egymással szövethetnek és pedig nem mulólag, hanem halálig.

Mire mutatnak mindezen tünetmények, melyek minden emberről nyíló előállanak, minden népül egyenlő módon, kisebb-nagyobb erővel, de erőteljesen mindig?

Én azt hiszem, hogy a természet szavát hangzatosan, midőn azt felelem: az emberi szerelem csak egy felel meg fősleges hivatásának, ha az az ifjú és a szűz leány, kik egymást megszerették, halálig tartó szövetségre lépnek egymással, és ha, amennyire a körülmények engedik, új házba költöznek, új gallyat hajtanak az emberiség azon ágán, melyből nemzetek szerint magok is erednek.

Mindhogy őseinktől öröklött szokásnak fogva az ilyen szövetségre lépéket házassulónak, az e lépést követő életet házasságnak, a házasságban életet pedig házasságnak nevezük: már most a természet szavát, melyet az imént hangzattak, át lehet fordítani anyanyelvünkre, és akkor így fog hangzani: fősleges hivatásának az emberi szerelem csak a házasságban felel meg.⁴⁾

Csak a házasságban ég a szerelem lángja kellő mérséklettel és tartósan, mindakét házassal kimédsével, sőt úgy, hogy a legmagasabb életet, az atya és anya édes megindulás nélkül soha ki nem mondható nevét ruházta rájuk.

Csak atyai szigor és anyai gyöngédség kölcsönhatása közt nőnek föl egyenesre a házassal fiatal sarjai, akik hivatva vannak az apák bátorságát és edzettségét, és az anyák erényeit megüdvözve adni át az unokáknak.

Csak a házassal élet édes gondjai közt érik meg a férfiu és éri el rendeltetése egyetlen célját az asszony.

(Folyt. köv.)

S z i n h á z .

7. Téli 28-án „Kunok”, dalmű 3 fölönásban, Császár Györgytől. Dalmű 3 fölönásban, kunok jutalmajátka volt, zajos tüsszel és számos koszorúkkal fogadták a nagyasmán közönség. A jutalmazott, mint újában többször vetjük észre, sok szorgalommal és kedvesen énekel. A többi szereplők is mindent megtettek, hogy a dalmű élvezetes legyen.

7. Téli 29-én Mátyás király emlékére, a nézőhely teljes kiváltságát mellett „Mátyás diák”, népszimű 3 föl, írta Balogh István. Az előadás a lehető legjobb volt. A színház minden zuga zsufolóság telve volt a közönség, mint magyarközönséghez illik, csöndes méltósággal viselte magát.

S. — Téli 30-án Hauser Miska ur hangversenye és „Legjobb az egyenes út”, vigjáték 1 föl. Kötzebutól. Minden művészek kétféle közönsége van. Egyik mely pusztán él és gyönyör, meg szórakozás miatt megy az előadásra, és melynek hallgatásával a zene rendeltetése helyére: a szívbe egyenesen vezetnek, ez az ugynevezett nagy közönség. És másik, mely szívet othon hagyva, hideg észszel megy hallgatni, vagy mellyel a hangok legfeljebb a rideg értelem sűrű szatján juthatnak a szívig. Ezért a bírálatok különbözősége. Hauser Miskát, ha az atóbbi mód szerint akarók bírálni, elmondhatók, hogy hegedjék különbözően jó, rajta egyes szép, nagy vonásokat is hallottunk, de nem árnyalatokat, melyek a beleléltyelést, a művészetet képezik. Ha a zene a kebelben viharzó érzelmeknek hangok által kifejezése, úgy annak előállításában nem lehet egyhangúság; valamint gyönyör költő az, ki a lélekfestésben megáll a rokoneszmék kitételén édeleg, ugy nem nevezhetjük világhírű művészeknek azt, ki meglegecszik egy alapszinnel s a ráfészt szép titka iránt érzéketlen, annál kevésbé pedig oly hangszere, melynek tökélyes volta az előadásnak a legnagyobb színezésre tett nyit. Játékában meresség, kevés dinamika s itt-ott kezelési tisztatlanság volt. Magyar honvágya pedig kevésbé magyaros. Azonban

³⁾ Midőn őseink a terj és feleség közti szövetséget házasságnak neveztek, ezzel igen sokat mondatok ki, mielő nekünk, késő modernoknak, jó lesz egyelőre kettő tanulmány. Először, hogy e szövetség életteljárás, mert házat nem szoktunk csak mulólag szövetségül építeni és bitorozni; és másodsor, hogy a magyar ember eredetileg sem azt nem szerette, ha idegen lakott akár földéte akár alatta, sem azt, hogy oly házban lakjék, melynek kúlszát nem ő bírja, vagy hogy mást fogadjon házába, kinek a kapukkal jogban része legyen. Szóval sátor, putri, kunyha, vitnyilo, ház vagy palota volt legyen a magyar ember számára: s az egészt szerette magának mindig.

nem válogat szép népdalaink közül. Egy-egy „Zöld vetés közre”, „Te vagy, te vagy” vagy „Melanie háttyúddal” hálásabban fennélik ily alkalmakkor és kifejezése is népdalaink által csak nyerne. A zenekar mint ma, így tegnap is sokszor zonglert zengett és kísért. „Szép molnárnő”-ben F. Szabó Amália sikerült játéka élvezetnyújtó volt. Kifejezőkor saját tapasztalok árnyékol. Játéka csupa természetesség, kedély és élettéljesség volt. F. Szabó Amália érte, ahog, hogy szerepe legkisebb részének is eleven- séget kölcsönözzön. A közönség jól mulatott.

1234—1235. Szulik József ivén Kalocsán 2 k. p. 1236.
5. Bieber József ivén Kis-Sztapáron 1 d. 9 k. p. 1246.
0. Frank Adolf ivén Pálnokon 4 d. 1 k. p. 1251—1252.
1. Frigyes ivén Szegeden 2 k. p. 1253. b. Kemény
ynő Dúson 1 k. p. 1254—1256. Gründlich György ivén
erneken 1 d. 2 k. p. 1257—258. Burger József ivén
den 2 d. p.

Buchserse und Gesellschafts-Räthsel.
Von F. Aethelen. Sechste Auflage. Preis 1 fl.
NB. Ein schönes Gebricht in bei Familienkreisen von großem Werthe. Diese
Sammlung verbesserter Gelegenheitsgedichte ist mit jedem Festtage angemessen,
dass die Sechste verbesserte Auflage davon ergründen.